

- [Család](#)
- [Emlékek](#)
- [Helyszínek](#)
- [Osztálytársak](#)
- [Fotógaléria](#)

MENCZELESZ JÓZSEF (1930. szept. 11. Szolnok –)

Foglalkozása: a Goldberger Textilgyárban szövöde vezető volt, ma nyugdíjas.

Évfolyam: [1936-tól 40-ig](#) járt a Zichy utcai elemibe. Lásd még osztályképek [114](#) , valamint [Weisz Katalin](#) emlékeinél.

„Az [Óbudai téglagyárban](#) szinte minden pesti zsidó megfordult.”

TESTVÉRE: [Menczelesz Éva, Reisz Lászlóné](#) (1928. júl. 13. Szolnok –), Ravensbrückből jött haza.

APJA: Menczelesz Lajos (1896. Erdőtarcsa – ?), Fischer Móránál, a Föld utca 40-ben volt kereskedelmi alkalmazott a háború előtt. Dachauból hazajött.

Testvérei: heten voltak testvérek, közülük ketten a holokauszt áldozatai lettek. Menczelesz **Béla**
Dac

hauban,

Rózi

és lánya, annak férje és három gyermeke Auschwitzban vesztette életét. Ernő visszajött Ausztriából,

Jenő

,

Józsi

,

Feri

még a háború előtt meghaltak.

APAI NAGYAPJA: Menczelesz Albert

APAI NAGYANYJA: Braun Hani (mindketten a háború előtt meghaltak)

ANYJA: Fehér Magdola (1903. Szolnok– ? Kőszeg).

Testvérei: Heten voltak testvérek, közülük hárman a holokauszt áldozatai. Magdolna Kőszegen, **Lajos** és **Irén** Auschwitzban pusztultak el. **Ilonka**, **István**, **Olga** és **Bella** a háború előtt haltak meg.

ANYAI NAGYAPJA: Fehér Adolf

ANYAI NAGYANYJA: Schwarz Mária (mindketten a háború előtt meghaltak)

A Raktár utca 39-41. szám alatt laktak, majd a Vörösvári út 56. alatti csillagos házba kerültek. József a pesti gettóban, a Klauzál utca 9-ben vészelté át a háborút.

2007. FEBR. 2. ÉS FEBR. 11. BESZÉLGETÉS MENCZELESZ JÓZSEFFEL ÉS FELESÉGÉVEL, A SZOLNOKRÓL SZÁRMAZÓ LANG JÚLIANNÁVAL.

Zichy utcai iskola

Az iskola elsősorban a jó légkörnek köszönhetette varázsát. Csak zsidók járhattak oda, a nevelők és a gyerekek között is jó kapcsolat volt. Az első osztályban Jolán néni, harmadikban Ibolyka néni tanított minket, tündéri aranyos, jóságos volt. Az ő türelmével nem, a Weisz Béláéval viszont visszaéltünk. Ő a második osztály tanító bácsijaként puha kezű volt. Vándor Andor is szigorú volt.

Épület

{yootooltip title=[]} {/yootooltip}Az iskola ajtaján volt {yootooltip title=[mezüze] width=[300]}**M'z úzá (mezüze): „ajtófélfa”**

. Fa-vagy fémtokba helyezett pergamentekercs, melyet a jobb ajtófélfára szögeznek rézsút a bemenet felé. A tekercs bibliai idézeteket tartalmaz: 5 Móz 6,4-8, 11, 13-21. Vallásos zsidók étkezéskor és távozáskor ujjal érintik és ujjukat megcsókolják. A mezüze célja, hogy Istenre és törvényeire irányítsa a gondolatot.{/yootooltip}, de nem emlékszem, hogy használták volna.

Jutalmazás

A húgom, Menczelesz Éva a IV. osztály végén egy arany mezüzét kapott.

Barátok

Egy-két gyerektől eltekintve mindenkivel jóban voltam. [Jakobovics Feri](#) és [Sinai Gyuri](#) voltak a legjobb barátaim. Winter Éva volt az a kislány, akiért mindenki bolondult. Gyönyörű, bájos, aranyos volt.

Ünnepek

Csak a zsidó ünnepekre emlékszem. A tanítók minden ünnep előtt ismertetőt tartottak az adott ünnepről a Díszteremben.

Bocskai ruha

Nem emlékszem ilyenre.

Lang Júlianna közbevetése: Szolnokon 1939-ben végzett a polgári fiúiskolában a testvérbátyám, s a zsidó gyerekek már nem vehettek fel bocskai nyakkendőt a tablóképhez. A bátyám, Lang Lajos 14 éves volt, és sem neki, sem egy másik zsidó fiúnak nem volt szabad bocskait viselnie az osztályképen. Amikor pedig a többi gyerek leventeoktatást kapott, neki gyönyörű fehér ingben, tiszta ruhában szemet kellett lapátolnia.

Kórház utcai polgári iskola, diszkrimináció

1940-től a Kórház utcai polgáriba jártam 44 márciusáig, a németek bevonulásáig, akkor megszűnt az iskolai tanítás. A zsidó gyerekek a „C” osztályba jártak. A Prohászka nevű osztályfőnök és a Vitribus, a matek tanár rendesek voltak. A kémia tanár, Fekete Győző viszont szörnyű ember volt. (Lásd [Jakobovics Feri](#) emlékeit is erről.) Ő volt később az igazgató. Jó tanár volt, de 1944-től általában egyre vadabbak lettek, és a gyerekek is vadabbá váltak. Ráth Gyurira az osztályban ráhúzták a szemétkosarat, és úgy verték a szünetben. Mi pedig tétlenül néztük. Szóltunk a tanárnak, kivítették a gyereket, de nem történt semmi. Gyuri egészen különleges képességű volt. Zsidózás volt bőven. Egy Kecskés nevezetű gyerek szülei például biztosan nyilasok voltak. Az utolsó időkben előfordult, hogy édesanyám kísért haza. Vézna gyerek voltam.

Csillagos ház, deportálás, az óbudai téglagyár, a Bécsi úti halálmenet

Október 15-én kihajtottak minket a csillagos házból: „Zsidók, ki az utcára”!

Utána otthagytak minket az iskola udvarán, és így visszamentünk a csillagos házba, a Vörösvári út 56-ba. Később onnan Pestre, a Klauzál térre hajtottak. Hosszú sorban álltunk. Onnan estefelé a Lánchídon mentünk vissza a Bécsi úton a téglagyárig. Az óbudai téglagyárban szinte minden pesti zsidó megfordult. A téglagyár a Bécsi út mindkét oldalán húzódott. A téglaszáritó helyiségekben húzódtunk meg. Akkora volt a forgalom, hogy egy-két napnál tovább nem lehetett megmaradni. Fekhely nem volt, téglákon ücsörögtünk.

Az óbudai téglagyártól gyalog tettük meg az utat a Bécsi úton át Hegyeshalomig. Az egész hosszú úton az anyámmal kettesben voltunk. Hosszú menet volt, két hétig tartott az út. Ami még volt nálunk, azt útközben odaadogattuk, elcseréltük. Az ékszerekből semmi nem maradt, mert azokat az anyámtól még a Raktár utcai iskolában mind elvették. Útközben az emberek nem segítettek. Amikor például Dorogon át mentünk, egy karszalagos, zöld és fekete inges nyilast és őrjüngő, bámuló embereket láttam az utca szélén. Dorog szörnyű hely volt. Ácsnál is ilyen emlékem volt. Sem vizet, semmit nem adtak. Gönyűben volt egy hajó, ott volt a szállás. Szegény anyucinak fájt a lába, föltörte a cipő. Ezért nem mentünk el a hajóig. A szabad ég alatt aludtunk, nem volt olyan hideg, még ruhánk is volt. Valamit cseréltünk útközben, és ettünk az út szélén. Anyám a lábát kenegette. Ott lemaradhattunk volna. De hát hova mentünk volna? Egy vasunk sem volt. Ha valaki segített volna...Reggel továbbmentünk. A Bécsi úti gyalogmenet nincs megörökítve a Holokauszt Emlékközpontban sem. Szörnyű volt az a menet. Hegyeshalomnál egy hatalmas pajta sor állt. Sokan voltunk. Reggel kaptunk feketekávé. Ott találkoztam Grosz Henrikkel, ő azt mondta, maradj mellettem. [Gross Henrik [Gross Vera](#) édesapja. G. E.] Ott voltunk három napig a pajtában. Anyámat akkorra már kihajtották az udvarra, és elvitték. Hogy gyalog kellett-e tovább mennie, vagy bevagonírozták, nem tudom. Csak annyit tudok, hogy Kőszegen halt meg. Halálát december elsejére jelezték.

Zichy utcai „találkozó” Hegyeshalomnál, majd a pesti gettóban. Felszabadulás

Hegyeshalomnál találkoztam volt iskolatársaimmal: Davidoviccsal, Fischer Évával és a Zimmermannal. Hármukra jól emlékszem, de összesen tíz ilyen korú gyerek volt ott. Egyedül jöttem haza közülük! Az ismerősömnek, Grosz Henriknek pápai menlevele volt, kézen fogott, úgy voltam végig vele. Bevagoníroztak minket és visszahoztak a Tattersaalba. 84-en voltunk egy vagonban. Három nap alatt volt időnk megszámolni. Ahogy kiszálltunk a vagonokból, megvárták, míg beesteledik, valószínűleg a forgalom miatt, és a Pozsonyi útra hajtottak. A Pozsonyi úton svájci, svéd, pápai védett házak voltak. A Pozsonyi út 10-be kerültünk, és ott különváltunk. Grosz Henriket áttették a 12-be. A folyosón, a lépcsőházban rengetegen voltak. De nem volt rossz dolgom, mert az ott lévő asszonyok, akik általában idősebbek voltak, főztek. Onnan nyolc – tíz nap múlva a gettóba vittek. Bekiabáltak: „Minden zsidó ki az utcára!” Gyalogmenetben a Jókai térnél egy nálam valamivel idősebb fiú mellettem haladt. A fiú lelépett a járdáról (előtte figyelmeztették, hogy nem szabad lelépni), és azonnal agyonlőtték.

Több százan vonultunk. A gettóban nem volt ismerős. Bementem a hitközséghez, ott kaptam egy címet: Klauzál utca 9. Lementem a pincébe, és ott találkoztam a Jakobovics testvérekkel, Ferivel és Tamással. Nagyon megörültünk egymásnak. Egy pár napig ott maradtunk. Pesten már harcok folytak. A ház számára egy négykerekű kocsival hoztuk Ferivel az ebédet. Útközben megettük az adagunkat. Közben lövöldöztek. Aztán találkoztam egy óbudai asszonnyal, akivel egy nyirkos helyiségbe kerültem a Klauzál utcába, egy halkereskedő házába. Nagy, hat – nyolc méteres, korábban halakat tároló medencék közelében laktunk. Kellemetlen halszag volt. Utána Feritől elbúcsúzva a Wesselényi utca 32-be kerültem az óbudai asszonnyal. Akkor már olyan lövöldözés volt, hogy csak a pincében maradhattunk. Úgy szabadultam föl, hogy amikor jöttek az orosz katonák, a pinceajtóban megállt egy kis katona, így szólt: „Menjetez haza!” Kijöttünk a pincéből. A kapualjban slichtolva voltak a halottak. Szörnyű látvány volt. 14 éves voltam.

A háború utáni keserves idők

Akkor egyetlen hídon sem lehetett átmenni Budára, így nem jutottam el Óbudára. Egy ideig egy Murányi nevű rokonommal laktam, de nem volt mit enni. Ezért elindultam gyalog és részben tehervonattal Szolnokra. A pályaudvaron éjszakáztunk. Sok rokonom élt Szolnokon, de szinte biztos voltam abban, hogy már senkit sem találok. 1945 februárjában anyám egy orvos nagybátyjának házvezetőnőjét kerestem meg, és vele maradtam. Aztán egy távoli rokonomhoz kerültem, ott maradtam májusig. Közben egy nagybátyám, akit a későbbi feleségemmel együtt deportáltak, hazajött. Nála laktam Szolnokon. Egyszer nem bírtam már tovább, és egy szovjet teherautóval fölöttem Pestre. Akkorra már híd is volt. Senkit és semmit nem találtam. Semmim sem volt. Azt mondták, menjek a Palace Szállóhoz. A szállodánál kint volt egy névsor...Onnan tudtam meg, hogy 1944. december elsején Kőszegen meghalt anyám. A kárpótlási jegyek intézésekor kaptunk egy papírt, minden rajta volt. Iratokat találhattak nála. Kőszegen volt elhantolva, de 1947-ben vagy 1948-ban exhumálták, és kétezeröttszázad magával eltemették a rákoskeresztúri zsidó temetőben.

Apám augusztus 17-én jött vissza Dachauból, Éva testvérem pedig unokatestvérével szeptember 10-én jött haza. Ő kísérleti nyúl volt Ravensbrückben.

A **Raktár utca 39-41**. szám alatt laktak, majd a **Vörösvári út 56.** alatti csillagos házba kerültek. József a pesti gettóban, a **Klauzál utca 9**-ben vészelte át a háborút.

Lakhely:

Raktár utca 39-41.

Vörösvári út 56. – csillagos ház

Pozsonyi út 10. – (svájci, svéd, pápai) védett ház

Klauzál utca 9. – gettó

Wesselényi utca 32.

Üzletek/Intézmények:

Kórház utca – polgári iskola

Bécsi út – halálmenet

[Óbudai téglagyár](#)

Raktár utca – iskola

Ósodai Iskola 1952-53. évi tanév végi felvétele. A képen a tanár, Menczelesz József is látható.

1974. évi osztálykép (Menczeles József, Weisz Kati, stb. (osztálynévsor: 5.))